

Z OBSAHU

- str. 1
Inspekce práce se letos zaměří na nelegální zaměstnávání, firmy se ale obávají byrokracie
- str. 3
Novinky a změny v inspekcích práce v roce 2012
- str. 6
O nejčastějších pochybeních zaměstnavatelů v pracovních předpisech v rozhovoru s Jiřím Macíčkem
- str. 8
Švarcsystém – jak se vyvarovat potížím s úřady

INSPEKCE PRÁCE V ROCE 2012

INSPEKCE PRÁCE SE LETOS ZAMĚŘÍ NA NELEGÁLNÍ ZAMĚSTNÁVÁNÍ, FIRMY SE ALE OBÁVAJÍ BYROKRACIE

Velké obavy a vidina „mastných“ pokut by mohla být snad nejčastější odpovědí většiny zaměstnavatelů na to, co čekají letos od novinek inspekce práce. Faktem totiž je, že úpravami pravidel, která se týkají zaměstnávání lidí, prošla většina předpisů. Nutno také říci, že změny vyvolaly od platnosti předpisů, tedy od nového roku, spíše více vrásek na čelech zaměstnavatelů. Většina úprav totiž podle zjištění regionálních manažerů Svazu průmyslu a dopravy ČR přidělala firmám kvůli vyšším sank-

Razantnější přístup inspektorů práce v regionech se zatím neshledal s příliš velkou přízní firem.

cím spoustu byrokracie, která podle mínění odborných manažerů není nezbytně nutná.

Firmy v regionech nyní nejvíce pálí nejen to, že stát klade do zaměstnávání lidí stále více překážek, jako třeba nemožnost zaměstnat cizince bez maturity, ale především prokazatelnost legálního zaměstnání. Většina regionálních manažerů SP ČR totiž zjistila, že firmám v regionech příliš komplikují život nové povinnosti, které s předpisy souvisejí. Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) do

předpisů prosadilo, aby zaměstnavatel musel mít v místě pracoviště kopie všech dokladů prokazujících legálnost práce, které si kontrolní orgán nemůže zajistit z příslušných registrů. To však kvůli prokázání legálnosti zaměstnávání. Jenže podle zjištění regionální manažerky SP ČR pro Olomoucký a Zlínský kraj Jany Mikulčíkové je tento výklad sporný, neboť i z registru České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) a příslušné zdravotní pojišťovny lze dohledat a tedy i prokázat, zda zaměstnavatel dotyčného zaměstnance přihlásil a je tedy u něj legálně zaměstnán. „Toto je sporná věc v případě prokazatelnosti legálního zaměstnání a i inspektoři práce diskutují s MPSV,

pokračování ze strany 1

kde je pravda," zjistila Jana Mikulčíková. Faktem je, že inspektoři práce se mají jen v letošním roce při téměř dvou stech tisících kontrolách zaměřit právě na nelegální zaměstnávání. (Rozhovor s náměstkem generálního inspektora Státního úřadu inspekce práce Jiřím Macíčkem si přečtěte na straně 6 tohoto vydání).

Od zaměstnavatelů ale zaznívá stále hlasitěji, že představy ministerských úředníků o tom, že díky byrokratickým bariérám se podaří najmout české lidi a tím snížit rostoucí nezaměstnanost, stojí často doslova na vodě. Firmy totiž říkají, že i přes zvýšené pokuty a dohled inspekcí práce, se jim nedaří pokrýt potřebné pozice ani přes opakované velké náborové akce z Česka. Hodně firemním provozům pak hrozí kolaps.

Nelegální zaměstnávání se letos stalo doslova prubířským kamenem činnosti Státního úřadu inspekce práce. Jenže

ten argumentuje tím, že kvůli nelegálnímu zaměstnávání utíkají České republice doslova miliardy korun mezi prsty. Inspekce práce se tak má podle dlouhodobých plánů letos zaměřit především na potírání známých praktik nelegálního zaměstnávání. A na „black listu“ svítí na prvním místě takzvaný švarcsystém.

Švarcsystém se stal nejvíce pranýřovanou příčinou nelegálního zaměstnávání. Úřady si proto na něj letos posvítí nejvíc.

Jeho podstatou je využívání práce fyzických osob, které vykonávají pracovní činnost pro zaměstnavatele na základě oprávnění k podnikání, namísto pracovní smlouvy či dohody. Ve skutečnosti vztah mezi společností a těmito osobami naplňuje znaky závislé činnosti. Faktem ale je, že podle zákoníku

práce má zaměstnavatel zajišťovat plnění pracovních úkolů především zaměstnanci v pracovním poměru. Stát proto s účinností od 1. ledna 2012 novelou zákona o zaměstnanosti prosadil do české legislativy výslovný zákaz švarcsystému. Současně s tím se zpřísnily i tresty za takový způsob obcházení pracovních úkolů vztahu a zvýšily se

sankce za nelegální práci pro objednavatele na částku od 250 tisíc až do 10 milionů korun a pro samotného pracovníka na pokutu až 100 tisíc korun. Aby ministerstvo práce a sociálních věcí dostalo svým slibům v kontrolách nelegálního zaměstnávání, výrazně posílilo počty inspektorů Státního úřadu inspekce práce.

Nově upraveno je i zaměstnávání lidí prostřednictvím personálních agentur. Ty pak mají povinnost prokázat uzavřený pracovní-právní vztah. Ze zjištění regionálních zástupců SP ČR vyplývá, že firmy jejich služeb hodně využívají zejména v případech, kdy mají nárazovou zakázkovou výrobu a potřebují přibrat desítky zaměstnanců a brigádníků na dobu určitou. Inspektoři práce ovšem opět doporučují jako výhodnější vzít tyto zaměstnance do pracovních úkolů, neboť se v praxi běžně stává, že pracovní agentura firmu aktivně a iniciativně neinformuje, že pracovníci personální agentury musí dostat stejnou hodinovou mzdu jako zaměstnanci firmy zařazení na stejnou pracovní pozici. Zaměstnancům pracovní agentury nelze dávat nižší sazbu, jak si zřejmě zaměstnavatelé myslí. Pokud inspektoři při kontrole zjistí tyto rozdíly, posuzují je jako porušení zákona o zaměstnanosti. -pd-

STANE SE ...

Bezplatné akce připravené regionálními zastoupeními SP ČR

KVĚTEN – ČERVEN 2012

- **Dopady novely zákoníku práce do podnikové praxe – vybraná témata** uvede seminář **22. května v Mostě**.
- **Co průmysl očekává od reformy terciárního vzdělávání**, se dozvíte na kulatém stole **23. května v Ostravě**.
- **Sociální dialog v personální praxi aneb jak správně komunikovat se zaměstnanci**, vám poradí na semináři **24. května v Mostě**.
- **Efektivní trh práce pro 21. století – kvalifikace a vzdělávání z pohledu zaměstnavatelů** bude řešit kulatý stůl **24. května Plzni**.
- **Řízení priorit v čase – time management** nastíní seminář **29. května v Ostravě**.

SEMINÁŘE, KULATÉ STOLY

- **Sklářské svítání** ukáže perspektivu sklářství na diskusním setkání **30. května v Jablonci nad Nisou**.
- **Zákoník práce pro mistry** podrobně objasní seminář **8. června v Mostě**.
- **Švarcsystém a zaměstnávání cizinců na území ČR** budete moci diskutovat na kulatém stole **12. června v Mostě**.
- **Pracovní lékařské služby** detailně vysvětlí seminář **14. června v Liberci**.
- **Podpora zdraví na pracovišti** je hlavním tématem semináře **15. června v Mostě**.
- **Pracovní lékařské služby** si vezme pod lupu také seminář **21. června v Pardubicích**. -og-

Podrobnosti o výše uvedených i dalších akcích naleznete v Kalendáři akcí na www.socialnidialog.cz nebo www.spcr.cz

ZJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍHO ZASTOUPENÍ SP ČR...

JANA MIKULČÍKOVÁ

REGIONÁLNÍ MANAŽERKA SVAZU PRŮMYSLU A DOPRAVY ČR PRO OLOMOUCKÝ A ZLÍNSKÝ KRAJ

FOTO: ARCHIV SP ČR

Od nového roku platí v oblasti inspekce práce řada novinek a úprav. Ze zjištění vyplývá, že oproti předchozím úpravám jde především o:

NÁLEŽITOSTI POTVRZENÍ O ZAMĚŠTNÁNÍ (TZV. ZÁPOČTOVÝ LIST)

- Ten se nově vystavuje i zaměstnancům, se kterými byla uzavřena dohoda o provedení práce. Nově se nesmí uvádět na zápočtový list informace, že s pracovníkem byl ukončen pracovní vztah kvůli hrubému porušení kázně.
- Je to ovšem paradox, neboť zaměstnavatel by měl informovat úřad práce, že zaměstnanec byl z tohoto důvodu propuštěn. Personalistky tuto zkušenost

potvrzují. Úřad práce se na něj, jako posledního zaměstnavatele nově evidovaného uchazeče o zaměstnání, obrací s prosbou o vyplnění formuláře a sdělení skutečnosti, zda pracovník nebyl propuštěn kvůli porušení kázně. Zákon ovšem říká, že tuto informaci smí zaměstnavatel poskytnout jen se svolením a na žádost pracovníka.

EVIDENCE ODPRACOVANÝCH SMĚŇ

- Nahrazuje evidenci odpracované doby. „Nová“ evidence odpracovaných směn navazuje na vyplácení příplatků za práci o sobotě, neděli a za noční práci. -pd-

MĚLI BYSTE VĚDĚT...

NOVINKY A ZMĚNY V INSPEKČÍCH PRÁCE V ROCE 2012

V souvislosti s legislativními změnami (novelou zákona o zaměstnanosti a zákona o inspekci práce) došlo 1. ledna 2012 k rozšíření kompetencí orgánů inspekce práce v kontrolní činnosti. Státní úřad inspekce práce (SÚIP) a jeho oblastní inspektoráty převzaly významnou část kompetencí v kontrolní činnosti na úseku zaměstnanosti. Do SÚIP přešlo od ledna 2012 také 178 nových inspektorů, kteří dosud působili v rámci agend úřadů práce. Celkový počet inspektorů SÚIP tak čítá 341.

Státní úřad inspekce práce by měl v letošním roce provést celkem 200 tisíc kontrol. Oblastní inspektoráty práce se zaměří zejména na kontrolu dodržování povinností zaměstnavatelů podle zákona o zaměstnanosti a na mimořádné kontrolní akce cílené na oblast nelegální práce a pracovně-právních vztahů. K dalším oblastem, které budou podrobovány kontrole, patří nelegální zaměstnávání občanů ČR a cizinců, dodržování pracovně-právních předpisů agenturami práce a dodržování pracovně-právních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

V průběhu jarních měsíců budou dále probíhat zvýšené kontroly u zaměstnavatelů poskytujících služby motoristům, zejména u autoservisů a pneuservisů. Kontroly budou prováděny v součinnosti všech inspekčních odborů oblastních inspektorátů práce. Na přípravě a realizaci mimořádné kontrolní akce budou oblastní inspektoráty práce úzce kooperovat s krajskými pobočkami ÚP ČR a příslušnými okresními správami sociálního zabezpečení (OSSZ).

Nad rámec těchto mimořádných kontrol bude ve druhém čtvrtletí letošního roku SÚIP realizovat kontroly zaměřené na výkon nelegálního zaměstnávání v úzké součinnosti s ÚP ČR a ČSSZ. -pd-

STATISTIKA...

Státní úřad inspekce práce navýšil kontroly

Státní úřad inspekce práce uskutečnil jen během prvního čtvrtletí letošního roku podle slov náměstka generálního inspektora Jiřího Macíčka v oblasti nelegálního zaměstnávání 3 288 kontrol. Inspektoři přitom zjistili v 289 případech výkon nelegální práce (občané ČR/EU – 178; cizinců – 111). Úřad uložil (nebo navrhl v rámci správního řízení) 252 pokut v celkové výši 45 445 496 korun. Součástí těchto kontrol byly i mimořádné, celostátní kontrolní akce, jako např. kontroly v lyžařských areálech, kontroly stánkového prodeje – rychlého občerstvení a čerpacích stanic.

PŘÍKLAD KONTROLY

Na základě několika podnětů občanů byla provedena komplexní kontrola (i BOZP) za přítomnosti cizinecké policie a Finančního ředitelství na stavbě obchodního centra v Moravskoslezském kraji. Při kontrole bylo zjištěno umožnění výkonu nelegální práce u 4 zaměstnavatelů; tyto subjekty nelegálně zaměstnávaly celkem 7 občanů, z toho 5 občanů ČR, 1 občana EU (z Polska) a 1 cizince ze zemí mimo EU (občana Ukrajiny). Všichni tvrdili, že pracují jen na zkoušku první den, přičemž u 2 kontrolovaných subjektů na nelegální práci upozornily podněty. -pd-

OTÁZKA PRO...

PETR SULEK

TISKOVÉ ODDĚLENÍ MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR

Zaměstnávání lidí ze zemí mimo EU se stává vážným problémem, neboť řada firem tvrdí, že kvůli nemožnosti zaměstnat například lidi z Ukrajiny, bude muset řadu českých zaměstnanců propustit, myslíte na to?

V oblasti zaměstnávání cizinců z tzv. třetích zemí nedošlo k legislativním změnám.

Cílem úprav od nového roku je obecně chránit trh práce a přednostně zaměstnávat občany ČR a EU. V této souvislosti je Úřad práce důsledně metodicky veden k tomu, aby posuzoval situaci na trhu práce. V případě, že však např. na základě výběrových řízení nebude možné uplatnit u zaměstnavatele občany ČR nebo EU, bude zvážena mož-

FOTO: ARCHIV SP ČR

nost vydat povolení k zaměstnání (zelenou, modrou kartu) tzv. cizincům ze třetích zemí.

-pd-

VZKAZ...

Zaměstnávání cizinců v českých firmách

Ministerstvo práce a sociálních věcí kraj- ským pobočkám Úřadu práce ČR stanovilo, jak mají postupovat při vydávání nových po- volení k zaměstnání cizinců a při prodlužování doby platnosti povolení, která byla již vydána. Podle pokynu má úřad práce vždy zohledňo- vat aktuální, sezónní i dlouhodobé ekonomické potřeby jednotlivých zaměstnavatelů v zá- vislosti na typu jejich ekonomické činnosti. Pokyn doslova říká: „Existuje-li odůvodněný předpoklad, že nevydání či neprodloužení doby platnosti povolení k zaměstnání způso-

bí vážné ekonomické ohrožení zaměstnava- tele vedoucí k rušení pracovních míst a pro- pouštění stávajících zaměstnanců, povolení k zaměstnání vydá nebo prodlouží dobu jeho platnosti.“

Krajské pobočky Úřadu práce ČR budou vždy důsledně zkoumat situaci na trhu práce a aktivně spolupracovat se zaměstnavateli při nábore pracovních sil. Zkoumat se bude, zda je nezbytné vydat povolení k zaměstnání na volné pracovní místo, u něž zaměstnavatel požaduje nižší stupeň kvalifikace, než je ukon- čené středoškolské vzdělání s maturitou, po-

kud o jeho vydání požádá cizinec, který dosud legálně nepobývá na území ČR.

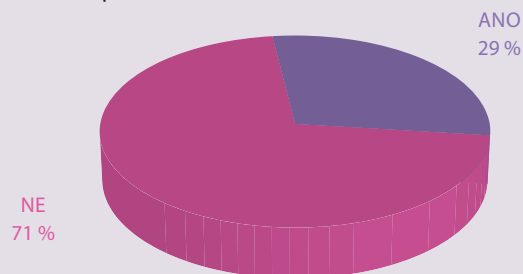
Krajské pobočky Úřadu práce ČR budou s ohledem na situaci na trhu práce prodlu- žovat dobu platnosti povolení k zaměstnání podle stupně kvalifikace požadované pro vý- kon zaměstnání, na které je povolení vydáno:

- nižší vzdělání než středoškolské s maturi- tou – prodloužení až na dobu 6 měsíců,
- středoškolské vzdělání s maturitou – pro- dloužení až na dobu 12 měsíců,
- vysokoškolské či vyšší odborné vzdělání – prodloužení až na dobu 24 měsíců.

-pd-

ANKETA

V hlasování na webu Sociálního dialogu, www.socialnidialog.cz, na otázku, **zda inspektoráty práce postupují objektivně při posuzování prohřešků**, odpovědělo:

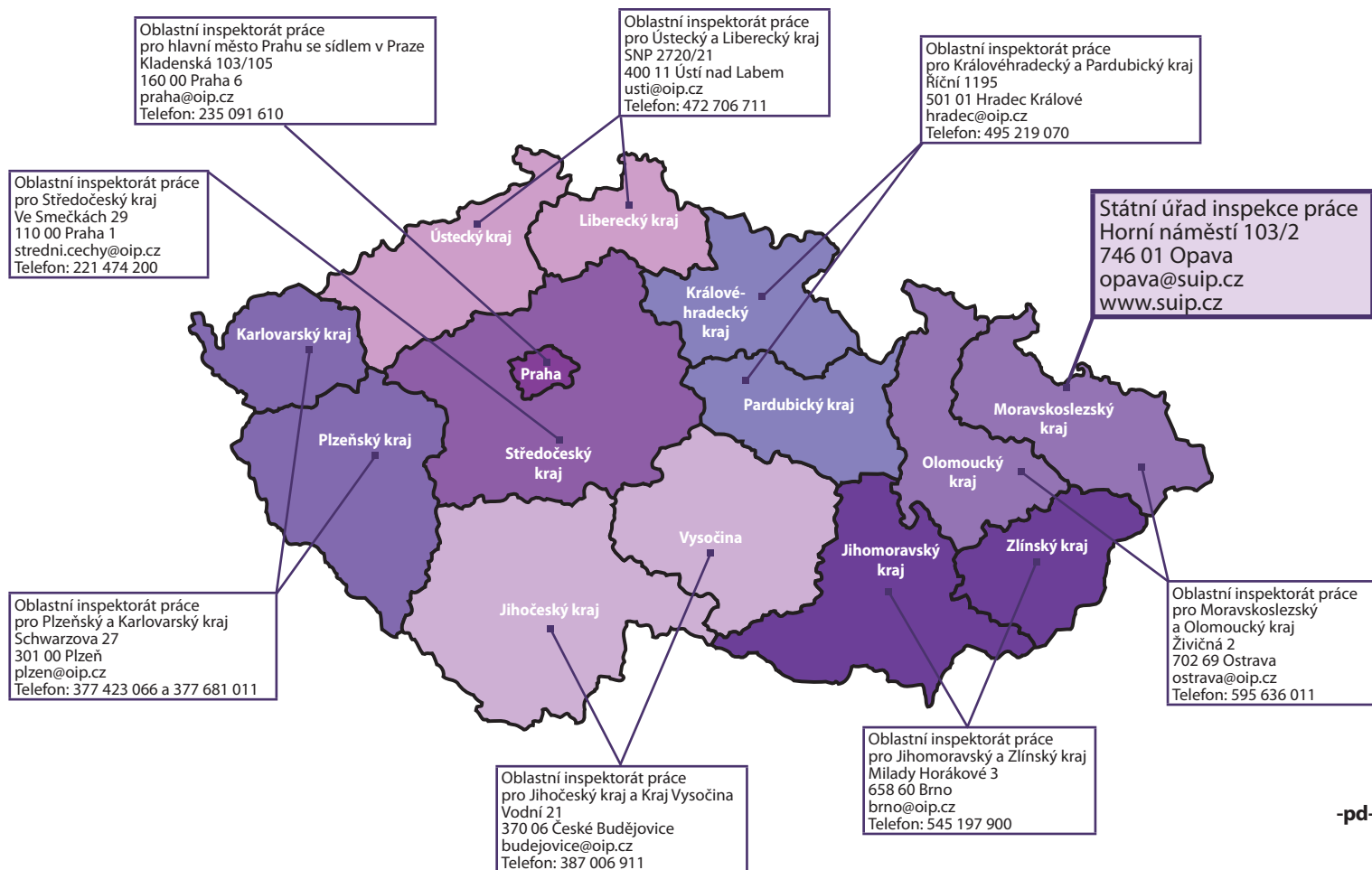

Hlasující tak jednoznačně potvrdili názor, který se mezi zaměstna- vateli šíří, totiž že často inspektoři práce neposuzují prohřešky objek- tivně. Z regionů dokonce zazněl názor, že inspekce práce v některých případech postupuje podobně, jako kontroly z inspektorátů život- ního prostředí, tedy čistě subjektivně. Řada firem ale proti rozhod- nutí inspektorů práce nic nenamítá, protože si často nemůže dovolit z ekonomických důvodů pustit se na tenký led soudních sporů. Pro- to velké obavy vládnou u zaměstnavatelů z prokazování nelegální- ho zaměstnávání a předkládání veškeré dokumentace, která souvisí s pracovní-právními předpisy a zaměstnáváním lidí.

Příště hlasujte na www.socialnidialog.cz v anketě na otázku o zapojení studentů do praxe ve firmách.

-pd-

PŮSOBNOST STÁTNÍHO ÚŘADU INSPEKCE PRÁCE V REGIONECH ČR

-pd-

STANE SE ...

Tipy na několik zajímavých akcí v regionech

KVĚTEN – ČERVEN 2012

● Gastroslavnosti v Litomyšli

Organizátoři letošního ročníku gastroslavností Magdaleny Dobromily Rettigové v Litomyšli lákají především na skvělé jídlo, které pohladí na duši. V Litomyšli, která se dosud hrdě hlásí ke svému nejslavnějšímu rodákovi Bedřichu Smetanovi, chtějí akci, která začíná 14. května, zahájit novou tradici ve jménu další ze slavných litomyšlanek, Magdaleny Dobromily Rettigové. Gastroslavnosti budou trvat až do 20. května.

Více na www.gastroslavnosti.cz

● Natura Viva v Lysé nad Labem

Výstaviště Lysá nad Labem pořádá od 23. do 27. května akci Natura Viva 2012. Jde o každoroční odbornou výstavu, na níž se soustředí takřka všechny významné firmy podnikající v oborech myslivost, rybářství, včelařství a zahrádkářství. V komerční části výstavy si budou moci

DALŠÍ AKCE V REGIONECH

návštěvníci na stáncích renomovaných výrobců a obchodníků koupit vše, co pro pobyt v přírodě a k vykonávání své záliby mohou potřebovat, a to i lovecké zbraně či rybářské náčiní.

Více na www.vll.cz

● Stavebnictví ve Frýdku-Místku

Od 25. do 27. května se ve frýdecko-místecké víceúčelové hale na místním výstavišti koná již VI. ročník veletrhu stavebnictví, bytového zařízení, zahradnictví a hobby – Frýdecko-místecký veletrh. Akce otevírá brány vždy od 9 hodin a otevřeno má do 18. hodiny.

Více na www.truhlarskyportal.cz/veletrhy-a-vystavy/8529

● Slavnosti piva v Českých Budějovicích

Prezentace pivovarů, alkoholických a nealkoholických nápojů, potravin, suvenýrů a všeho, co k dobrému pivu patří, proběhne na českobudějovickém výstavišti od 1. do 2. června.

Více na www.vcb.cz

-pd-

ROZHOVOR S...

JIŘÍ MACÍČEK

NÁMĚSTEK GENERÁLNÍHO INSPEKTORA STÁTNÍHO ÚŘADU INSPEKCE PRÁCE

FOTO: ARCHIV SP ČR

Nelegální zaměstnávání a dodržování všech pravidel a předpisů, které se vztahují k zaměstnávání lidí, si vzal pod svou ochranu, letos v míře mnohem vyšší než doposud, Státní úřad inspekce práce. Jiří Macíček ale říká, že ti zaměstnavatelé, kteří dodržují všechna ustanovení tak, jak káže litera zákona, se nemají čeho obávat.

V čem doznaly v letošním roce inspekce práce u zaměstnavatelů největších změn?

Od 1. ledna 2012 došlo významným způsobem k rozšíření kontrolních pravomocí orgánů inspekce práce (Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce). Ke kontrolním kompetencím na úseku ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek přibýly kompetence ke kontrolám v oblasti zaměstnanosti. Jedná se o kontroly nelegálního zaměstnávání, diskriminace při uplatnění práva na zaměstnání, kontroly plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, dále pak kontrola agentur práce ve vztahu k vydanému povolení ke zprostředkování práce, kompetence v souvislosti s kontrolou a uložením sankce za nesplnění povinnosti ve stanovené lhůtě vykazat dlužné mzdové nároky zaměstnanců na výzvu Úřadu práce v souladu se zákonem č. 118/2000 Sb. a v neposlední řadě i kontrola, zda zaměstnavatelé přidělují práci svým zaměstnancům, na které je zaměstnavateli poskytován příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, včetně kontroly rozsahu přidělování práce.

V čem zaměstnavatelé dělají pořád největší chyby?

Obecně lze říci, že nejčastěji dochází k porušování právních předpisů v kontrolní kompetenci Státního úřadu inspekce práce u malých a středních zaměstnavatelů. Jen za první čtvrtletí letošního roku provedly oblastní inspektoráty práce u zaměstnavatelů více jak 10 000 kontrol, při kterých byla zjištěna tato nejčastější porušení právních předpisů: V rámci Zákona o zaměstnanosti šlo především o porušování ustanovení § 5 písm. e) – nelegální práce, kdy kontroly prokázaly, že se nejedná pouze o nelegální zaměstnávání cizinců.

Bez pracovní smlouvy nebo dohody pracují i občané České republiky. Při kontrolách bylo jen za 1. čtvrtletí zjištěno, že bylo zaměstnáno tzv. „na černo“ 540 uchazečů o zaměstnání. U § 89 – povolení zaměstnání cizince – bylo při kontrolách zjištěno, že stále dochází k zaměstnávání cizinců, kteří nemají platné povolení k zaměstnání a v mnohých případech ani povolení k pobytu. U ustanovení § 87 – informační povinnost zaměstnavatele – jsou zaměstnavatelé ze zákona povinni informovat Úřad práce o nástupu do zaměstnání, pokud se jedná o občana Evropské unie nebo cizince, u kterých se nevyžaduje povolení k zaměstnání. Inspektoři ale zjistili, že tuto povinnost zaměstnavatelé velmi často neplní.

A další nejčastější porušení platných pravidel?

V oblasti pracovních vztahů a podmínek, které upravuje zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, jde především o porušení § 96/1 – nesplnění povinnosti vést u jednotlivých zaměstnanců začátek a konec odpracované směny, práci přesčas, další dohodnuté práce přesčas, noční práce a doby v době pracovní pohotovosti. Dále inspektoři evidovali porušení § 37 – nesplnění povinnosti informovat zaměstnance o obsahu pracovního poměru, u § 112 – neposkytnutí doplatku do nejnižší úrovně zaručené mzdy, u § 116 – neposkytnutí příplatku za práci v noci, u § 118 – neposkytnutí příplatku za práci v sobotu a neděli, u § 313 – nevydání potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru a u § 308 a 309 – zaměstnavatel nedodržel srovnatelné mzdové a pracovní podmínky u agenturních zaměstnanců.

V jiných oblastech je to v pořádku?

V oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, tedy ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, jde nejčastěji o porušení § 102 odst. 1, kdy zaměstnavatel nevytvářel bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodné organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nepřijímal opatření k předcházení rizikům. Firmy se také často potýkají s § 103 odst. 2 a 3, když zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům

školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP a nevedl o provedeném školení řádnou dokumentaci. U zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek BOZP šlo převážně o porušení § 4 odst. 1 písm. c), když stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyla pravidelně a řádně udržována, kontrolována a revidována.

To je dlouhý seznam...

A ještě nekončí. Velmi časté prohřešky inspektoři práce shledali u Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, když zaměstnavatelé velmi často porušovali ustanovení § 4 odst. 1, když pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala požadavky stanovené přílohou (například elektrické instalace, skladování a manipulace s materiálem).

Na jaké klíčové novinky v systému inspekcí práce se mají zaměstnavatelé připravit v letošním roce?

Prioritní v roce 2012 budou kontroly v oblasti nelegálního zaměstnávání občanů ČR, Evropské unie a cizinců. Jde i o prioritu EU. Organizace těchto kontrol, osvětová činnost a motivace zaměstnavatelů a občanů nepraktikovat nelegální zaměstnávání je mimo jiné řešena projektem Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, jehož je Státní úřad inspekce práce realizátorem a při kterém také úzce spolupracuje s ÚP ČR a ČSSZ. Naplňováním cílů projektu a nejen v oblasti provádění kontrol (také prevence) se věnuje od počátku tohoto roku 338 nových inspektorů, z nichž část přešla z ÚP ČR a část nastoupila po úspěšném absolvování výběrového řízení. Plánujeme letos provést více jak 30 000 kontrol, z nichž řada bude mít charakter mimořádné kontrolní akce na území ČR a zaměří se na sféry podnikání s předpokládaným výskytem „černé práce“. Při těchto kontrolách budeme úzce spolupracovat s dalšími kontrolními orgány mimo resort MPSV, kterými jsou například Celní správa, Policie ČR – Služba cizinecké policie či orgány daňové správy. Je ale nutné říci, že masivní provádění kontrol není namířeno proti zaměstnavatelům, kteří příslušné předpisy dodržují. **-pd-**

INSPEKCE PRÁCE OČIMA REGIONÁLNÍCH FIREM

Kraj: Olomoucký a Zlínský kraj
Regionální manažer: Jana Mikulčíková

Zaměstnavatele a inspektory práce nyní trápí prokazatelnost legálního zaměstnání. Podle mínění personalistů je ovšem výklad „povinnosti zaměstnavatele mít v místě pracoviště kopie takových dokladů prokazujících legálnost práce, které si kontrolní orgán nemůže zajistit z příslušných registrů,“ sporný, neboť i z registru ČSSZ a příslušné zdravotní pojišťovny lze dohledat a tedy i prokázat, zda zaměstnavatel dotyčného zaměstnance přihlásil a je tedy u něj legálně zaměstnán. Nejčastějšími prohřešky v regionu podle zjištění inspektorátů práce jsou: nevyplácení příplatků za práci v sobotu, neděli a za noční práci, neschopnost prokázat, že zaměstnanci dostávají od zaměstnavatele tzv. výplatní pásky a nevyplácení ani nejnižší úrovně zaručené mzdy. Výborně funguje spolupráce mezi oblastními inspektoráty práce a zaměstnavateli. Regionální zastoupení s oběma úřady spolupracuje, podílely se na přípravě kulatých stolů, seminářů a jsou ochotni vždy zodpovědět dotazy.

Kraj: Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina
Regionální manažer: Ilona Staňková

Zaměstnavatelé v obou regionech nevidují výrazný nárůst kontrol ze strany inspektorátů práce. Většina kontrol proběhla v minulých letech a týkaly se převážně dodržování zákoníku práce, pracovních předpisů, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. U dotázaných firem nebyly zjištěny žádné závažné nedostatky, ani uložení větších pokut. Dle zjištění jsou inspektoři práce většinou objektivní, zaměřují se spíše na odstranění zjištěných závad, než na udělování pokut. V oblasti pracovních předpisů jsou spíše vstřícní, v případě kontrol BOZP jsou přísnější, zaměřují se striktně na dodržování předpisů. Na základě zkušeností z kontrol se doporučuje zaměřit pozornost na aktualizaci vnitřních předpisů při probíhajících změnách legislativy.

Kraj: Plzeňský a Jihočeský kraj
Regionální manažer: Michal Lehký

Zjištění:

Firmy mají v tuhle chvíli největší obavy z „nelegálního zaměstnávání“ a teď se k tomu přidala i problematika zdravotních prohlídek. Stále mnoho firem bojuje s tím, aby měly veškeré dokumenty v pořádku. To se týká hlavně firem s velkým počtem pracovníků a s relativně velkou fluktuací. Další velká obava panuje z toho, jak ošetřit zaměstnance, kteří jsou outsourcováni přes agentury práce. Inspektorát práce k tomu radí mít vše ošetřeno ve smlouvě o spolupráci s příslušnou agenturou, na kterou tak bude přenesena tato zodpovědnost. Kromě toho mají především střední a malé firmy obavu z objektivního posuzování prohřešků inspektory práce.

Kraj: Karlovarský a Ústecký kraj
Regionální manažer: Václav Pavelek

Regionální firmy čekají poměrně s obavami návštěvy inspektorů práce. U zaměstnavatelů totiž sílí podezření, že mají za úkol vybrat co nejvíce peněz na pokutách. Firmy se tak bojí doslova honu na čarodějnice. Obavy panují hlavně z nových vyhlášek a zákonů, ze kterých bych vyzvedl hlavně nutnost zaměstnanec mít pracovní smlouvu, případně její kopii, na pracovišti nebo platný cestovní příkaz při cestě služebním vozem. Zaměstnavatelé říkají, že se zase zbytečně zvyšuje podíl administrativy a možnost ztráty či odcizení poměrně citlivých formulářů. A to rozhodně nepřispívá k vytváření přátelského podnikatelského prostředí. Firmám vadí vysoké pokuty za „nepřítomnost“ správného „papíru“, které jsou považovány v mnoha případech za likvidační.

Kraj: Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj
Regionální manažer: Markéta Heroutová

Za největší problém považují regionální firmy především opětovné změny v již, dle jejich názoru, fungujících systémech. Za velké překvapení považují zaměstnavatelé převod velké části pracovníků (inspektorů) z úřadů práce do oblastních inspektorátů práce (OIP), v souladu s převodem kontrolních činností právě na OIP. Jako nejproblematičtější téma vidí zaměstnavatelé tzv. kontroly nelegálního zaměstnávání – pokyn ministra práce a sociálních věcí Jaromíra Drábka považují téměř za šikanózní s cílem firmy obrát o co největší peníze do státního rozpočtu, aby nemuseli na MPSV probíhat takové škrty. Zásadní je pro malé a střední firmy zvýšení minimální hranice uložené pokuty na 250 000 korun.

Kraj: Středočeský kraj
Regionální manažer: Kateřina Budínková

Zjištění:

Největším problémem pro zaměstnavatele je v současné době prokazování legálního zaměstnávání. Dle vyjádření zaměstnavatelů metodický pokyn k této problematice tím, že absolutně vylučuje možnost pozdějšího doložení oprávněnosti výkonu práce, jednoznačně a absolutně presumuje „vínou“ bez ohledu na skutečný „stav věci“. Sankce, které zaměstnavatelům hrozí, by měly následovat za „prokázaný výkon nelegální práce“ a nikoliv za to, že osoba není momentálně schopna doložit pracovní smlouvu – k níž stejně potřebuje i doklad totožnosti, aby bylo možno kontrolovanou osobu skutečně ztotožnit. Existují zaměstnání, kdy zaměstnanci nemožou u sebe doklady mít. Mohou mít doklady někde v dosahu uloženy, což také někdy nelze a tento způsob uložení dokladů také není absolutní zárukou toho, že doklady budou vždy tam, kde byly uloženy. Zaměstnavatelé ovšem hodnotí spolupráci s Oblastním inspektorátem pro Středočeský kraj velmi dobře. Zaměstnanci úřadu se podílejí na kulatých stolech a seminářích jako lektori, případně diskutující.

Kraj: Moravskoslezský kraj
Regionální manažer: Petr Holica

Zjištění:

Region dlouhodobě trápí vysoká míra úrazů především v oborech dopravy a stavebnictví. Příslušné orgány proto kladou velký důraz na dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP). Nejen každoroční tragická statistika vede inspekci práce k tomu, že kontrola BOZP v souvislosti s provozem vozidel byla a je každoročně zařazována do celorepublikových hlavních úkolů kontrol. Kontroly SÚIP jsou cílené a mají zejména preventivní charakter. Mezi nejčastější nedostatky zjišťované inspektory práce při kontrolách jsou zejména: zaměstnavatelé doposud neprokazují zdravotní způsobilost v rozsahu, který stanovuje vyhláška 72/2011 Sb., přestože obsah potvrzení je závazný již od 1. 12. 2007. Dlouhodobě zjišťovaným nedostatkem, stále se opakujícím, je porušení povinností při evidenci pracovní doby. Zaměstnavatelé také ne vždy zajišťují školení, které by obsahově pokrývalo možná rizika vykonávané práce a rizika, s nimiž může zaměstnanec přijít do styku na pracovišti. V roce 2012 opět probíhají kontroly, které jsou prováděny u subjektu provozujících silniční dopravu ve vnitrostátní i mezinárodní nákladní dopravě.

ANALÝZA

ŠVARCSYSTÉM – JAK SE VYVAROVAT POTÍŽÍM S ÚŘADY

Švarcsystém (nazývaný tak po svém „objeviteli“ – podnikateli Miroslavu Švarcovi, který jej v 90. letech minulého století začal jako první systémově používat) je z pohledu pracovního práva nelegální zaměstnávání formou zastření faktického pracovního vztahu jinou smlouvou.

Nelegální práci definuje zákon o zaměstnanosti (§ 5 písm. e) jako výkon závislé práce fyzickou osobou mimo pracovní vztah, resp. cizincem bez povolení (nebo v rozporu s povolením) k zaměstnání nebo k pobytu (v případech, kdy je povolení příslušnými právními předpisy vyžadováno).

Závislou práci definuje zákoník práce (§ 2 odst. 1) jako práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně (jedná se o tzv. pojmové nebo též hlavní znaky závislé práce). Z výkonu závislé práce pak jako důsledek vyplývají podmínky, za kterých je závislá práce vykonávána (§ 2 odst. 2) – závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.

Zároveň podle zákoníku práce (§ 3) platí, že závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovním vztahu, přičemž zá-

kladními pracovními vztahy jsou pracovní poměr (založený pracovní smlouvou) a právní vztah založený dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr (těmi jsou dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti).

Z uvedeného vyplývá, že pokud výkon práce fyzickou osobou splňuje současně všechny pojmové znaky závislé práce definované v ustanovení § 2 odst. 1 zákoníku práce a fyzická osoba zároveň tuto práci vykonává za podmínek uvedených v ustanovení § 2 odst. 2 zákoníku práce, může fyzická osoba tuto práci vykonávat výlučně v pracovních vztazích podle zákoníku práce.

Ustanoveními § 2 a 3 zákoníku práce a § 5 písm. e) zákona o zaměstnanosti není a priori vyloučen výkon práce na základě smluv uzavřených podle obchodního, popř. občanského zákoníku, ovšem za předpokladu, že na základě těchto smluv nebude vykonávána práce naplňující znaky a podmínky závislé práce. Nejčastěji se v této souvislosti setkáváme se smlouvou o obchodním zastoupení, mandátní smlouvou, smlouvou o zprostředkování, smlouvou o dílo.

Práce vykonávaná na základě těchto jiných (ne – pracovních) smluv např. formou jednorázových – byť i opakujících se – zakázek, při kterých dodavatel prací používá své vlastní pracovní prostředky (kancelář, výpočetní techniku apod.) a nepodléhá pokynům objednatele práce ohledně pracovních postupů a pracovní doby, zakázek poskytovaných tímto způsobem více firmám apod. (například práce daňového poradce, externí účetní, různé obory poradenství) znaky závislé práce nenaplnuje a je možno ji vykonávat i v obchodněprávním nebo občanskoprávním smluvním vztahu. Podpůrnou informací pro posouzení výkonu závislé práce je také skutečnost, zda u objednatele díla pracují na totožných pozicích vedle osob pracujících na základě obchodní smlouvy i zaměstnanci objednatele s pracovními smlouvami nebo dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Pro úplnost je třeba konstatovat, že k tzv. zastřenému výkonu závislé práce tedy může do-

cházet pouze v případě, že dodavatelem díla (obchodním zástupcem, mandatářem atd.) je fyzická osoba vlastníci živnostenský list, nikoli obchodní společnost.

Při posuzování konkrétního případu je vždy nutno vycházet z podrobného posouzení charakteru práce, kterou konkrétní fyzická osoba (obchodní zástupce, mandatář, zprostředkovatel, zhotovitel díla, potenciální „zaměstnanec“) pro druhou smluvní stranu (zastoupeného, mandanta, objednatele díla, resp. potenciálního „zaměstnavatele“) vykonává. Rozhodující přitom je, zda se jedná o výkon tzv. závislé práce či nikoli.

Jitka Hejduková,
ředitelka Sekce zaměstnavatelské SP ČR

Máte hlad po dalších informacích?
Navštivte: WWW.SOCIALNIDIALOG.CZ

Chcete pravidelně dostávat tento
bulletin do své e-mailové schránky?
Objednejte si ho na adrese :
REDAKCE@SOCIALNIDIALOG.CZ

Regionální kaleidoskop – měsíčník přinášející informace z dění v regionech ČR

Vydavatel: Svaz průmyslu a dopravy České republiky,
Freyova 948/11, 190 05 Praha 9

Šéfredaktor: Pavel Daniel

Redakční rada: Ondřej Gbelec, Růžena Hejná, Milan Mostýn, Lucie Řezníčková

Kontakt: redakce@socialnidialog.cz, www.socialnidialog.cz

Grafická úprava, sazba a tisk: Ottova tiskárna, s.r.o.

Náklad: 2100 ks

Evidenční číslo: MK ČR E 20104

Uzávěrka vydání: 30. 4. 2012

Tento bulletin je vydáván v rámci projektu Udržitelnost sociálního dialogu, který je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR.